

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Мігуліна Ю.О.

*студентка факультету соціології і права,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ ДО ПРАВА ЄС

Відтоді як Україна здобула незалежність постійно відбуваються активні ринкові перетворення, метою яких є побудова державної ринкової економіки. Для розвитку економіки в першу чергу необхідна наявність господарюючих суб'єктів, які на основі здорової чесної конкуренції приваблюють до себе покупців. Тому необхідно правильне функціонування такого інструменту держави як антимонопольне регулювання, який на законодавчому рівні захищатиме здорові ринкові конкурентні відносини. Отже, підтримка економічної конкуренції та боротьба з монополізмом є одним з пріоритетних завдань держави. Необхідність для України в цьому є особливою, адже проголошений євроінтеграційний курс включає в себе наближення законодавства та практики України до актів Європейського Співтовариства.

Безпосередньо Європейське Співтовариство є найбільш інтегрованим економічним об'єднанням, головною метою створення якого було встановлення спільного ринку держав-членів ЄС. Для досягнення цієї мети було створено внутрішній ринок, тобто скасовано між країнами-членами ЄС будь-яких перешкод вільному пересуванню товарів, послуг та капіталу, забезпечено систему справедливої конкуренції між державами-членами ЄС та передбачалось проведення спільної комерційної політики.

При дослідженні питання гармонізації національного законодавства про зловживання монопольним (домінуючим) становищем із законодавством ЄС доцільно говорити як про зовнішню, так і про внутрішню його гармонізацію.

Слід зазначити, що у процесі внутрішньої гармонізації законодавства про зловживання монополієм (домінуючим) становищем необхідно забезпечити погодженість, взаємодію норм антимонопольно-конкурентного законодавства із нормами Господарського кодексу України, а також із суміжними правовими інститутами. Внутрішня гармонізація повинна сприяти усуненню прогалин правового регулювання, колізії норм права в межах національного антимонопольно-конкурентного законодавства України. За відсутності відповідної узгодженості норм Господарського кодексу України та антимонопольно-конкурентного законодавства подальша гармонізація щодо зловживання монополієм (домінуючим) становищем із законодавством ЄС буде значно ускладнена [4].

Так як сьогодні проблема монополізації ринків існує не тільки в межах економіки нашої держави, а й в глобальному масштабі, антимонопольні органи, виконуючи покладені на них завдання контролю та недопущенню зловживань з боку монополієвих утворень, мають співпрацювати з іншими державними органами та з антимонопольними органами зарубіжних країн. Це буде сприяти побудові системної економічної політики, яка буде направлена на усунення причин, що сприяють монополізації [5].

Під час міждержавної зустрічі уряду України та Антимонопольного Комітету України з експертами Федеральної комісії США та представниками антимонопольних органів ЄС у 2019 році, прем'єр-міністром України було поставлено завдання якнайшвидше реформувати Антимонопольний комітет України для забезпечення його інституційної незалежності та на основі співпраці уряду та АМК України створювати можливості для підвищення рівня конкуренції, яка впливає і на добробут українського народу також.

Проаналізовано, які існують концепції реформування вітчизняного антимонопольно-конкурентного законодавства.

Комітетом Верховної Ради України з питань економічного розвитку час від часу проводяться круглі столи, на яких обговорюються питання реформування конкуренційно-антимонопольного законодавства. Через існування неузгодженостей і колізій в законодавстві, статус АМК України та особливості його функціонування не мають правової невизначеності. Наприклад, дані АМК України свідчать, що Україна втрачає кожного року 20% ВВП.

Головою підкомітету з питань захисту конкуренції та рівних умов для бізнесу Комітету з питань економічного розвитку Верховної Ради, було запропоновано на конституційному рівні закріпити заборону антиконкурентних узгоджених дій для суб'єктів господарювання, для

того щоб привернути увагу суспільства до цієї проблеми та створити прозору систему конкуренції [6].

Також, обговорювалась необхідність в інституційному посиленні АМК України і наданні йому ширших повноважень і прав для проведення розслідувань. При цьому необхідно також посилити права по захисту законних інтересів і прав суб'єктів господарювання.

Наводились такі переваги конкуренційно-антимонопольної реформи для бізнесу / споживачів та держави:

- перевірки обмежуються випадками наявності в діях бізнесу ознак порушення конкуренційного законодавства та проведення розслідувань АМК України (п. 4 ч. 1 ст. 7, п. 1 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»);

- пропозиція скасування пені за невиконання рішень АМК України та надання рішенням АМК України статусу виконавчого документу;

Вважаємо це слушною думкою, адже таким чином виключається можливість для порушника уникнути санкцій, наприклад сплати штрафу. Практика показує, що можливість оскарження рішень АМК України призводить до того, що порушник за роки судової тяганини не сплачує необхідні штрафи, поки не отримає рішення суду на свою користь.

- якщо розрахунок штрафу буде наводитись у поданні з попередніми висновками по справі, він стає зрозумілим та прозорим, але при цьому АМК України необхідно затвердити методичку визначення розміру штрафів для єдиного правозастосування;

- забезпечується єдність конкуренційної політики та правозастосування на всій території України, шляхом вдосконалення і централізації системи прийняття рішень територіальними відділеннями АМК України (ст. 12-1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»);

- пропонується здійснення даунрейдс (dawn raids) (тобто належного вилучення документів та інших доказів у справах АМК України відповідно до ст. 44 Закону України «Про захист економічної конкуренції»);

Але в контексті даної процедури необхідно продумати як забезпечити конфіденційність цього процесу, проте для органів АМК України це додаткова можливість для виявлення порушень, пошуку документів, доказової бази для проведення розслідувань.

- пропонується процедура сетлмент (settlement) – процедура перемовин між суб'єктом господарювання, що знаходиться під розслідуванням, та органами АМК України про адекватне виправлення цієї ситуації

– законодавчо забезпечується реальна можливість АМК України щодо оперативного виявлення та припинення найбільш тяжких конкурентційних порушень (картелі та зловживання монополієм становисцем)

– ліненсі (leniency) – як стимул запобіганню порушень (пропонується зниження відповідальності для суб'єкта господарювання, якщо не він є ініціатором порушення, але стає ініціатором розслідування);

– пропозиція обов'язкового моніторингу порушників протягом 10 років після встановлення факту такого порушення.

Це дасть змогу виявити групу ризику і створити додаткові умови для нагляду органами АМК України за суб'єктами господарювання, які вже були порушниками законодавства про захист економічної конкуренції, виявляти і попереджати майбутні порушення.

Підсумовуючи наведене, необхідно відмітити, що антимонопольне законодавство України за роки незалежності виникло, сформувалося і еволюціонувало до Європейських стандартів. Звичайно, за кілька десятиліть напрацювати і сформулювати закони, які б стовідсотково відповідали вимогам та реаліям економіки України є неможливим. Тим паче, що регулятори антимонопольних відносин в Україні не мають бути лише калькою Європейського законодавства. Це має бути законодавство, що враховує специфіку економіки України, яка виникла на теренах тоталітарного, безконкурентного середовища Радянського Союзу. Однак, слід відмітити, що шлях, який пройшло антимонопольне законодавство величезний і надалі спрямований на удосконалення і розвиток, разом із розвитком ринкової економіки України.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. –№ № 18; 19–20; 21–22. – Ст. 144.

2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. № 2210-III зі змінами станом на 25.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення 20.11.2019).

3. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. зі змінами станом на 02.08.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#n15> (дата звернення 20.11.2019).

4. Корчак Н.Н. Проблемы реализации отдельных норм законодательства о защите экономической конкуренции в свете Хозяйственного кодекса Украины / Н.Н. Корчак // Конкуренция. Вестник Антимонопольного комитета Украины. – 2006. – № 3. – С. 31–37.

5. Швидка Т.І. Кваліфікація монопольного становища на ринках та підстави притягнення до відповідальності за зловживання ним // Теорія і практика правознавства. – 2018. – Вип. 2. – 11 с.

6. Круглий стіл у Верховній Раді України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/155676-konkurentsinyo-antimonopolna-reforma-osnovni-tezi-kruglogo-stolu> (дата звернення 28.11.2019).

Расвська В.П.

студентка,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО ДОГОВОРУ В УКРАЇНСЬКОМУ БІЗНЕСІ

Внутрішні відносини та їх гармонізація у господарських товариствах є чи не найважливішим питанням, без врегулювання якого здійснення господарської діяльності неможливе. Окрім встановлених законодавцем правил, за якими засновники та учасники можуть здійснювати діяльність і які в своїй більшості спрямовані на зовнішню сферу, існує необхідність заздалегідь передбачити шляхи нормалізації роботи за умов дестабілізації одним із партнерів корпоративних відносин через виникнення конфліктів або ж запобігти їх виникненню. Для того, щоб звести можливості виникнення схожих ситуацій до мінімуму, законодавець надав партнерам можливість укласти корпоративний договір, тим не менш наголосивши на відносній незалежності корпоративного регулювання, надавши останнім можливість самостійно встановлювати умови і порядок регулювання названих законодавцем сфер.

Укладання корпоративного договору учасниками товариств не є їх обов'язком. Він є можливістю, що дозволяє, зберігши конфіденційність та не допускаючи можливість розбіжностей у думках на подальшому етапі, уберегти себе дрібним акціонерам від можливих втрат та прорахунків. Позитивним моментом, на мою думку, є те, що конфіденційність корпоративного договору не розповсюджується на такі випадки, коли стороною є держава, територіальна громада, державне або комунальне підприємство чи юридична особа, у статутному капіталі якої 25 і більше відсотків прямо або опосередковано належить державі або територіальній громаді і такі договори оприлюднюються протягом